Sisäministeriö LAUSUNTO SM2017-00223

RVL Simola Mikko(SM) 29.05.2017

Viite
U 3/2017 vp; COM (2016) 731 FINAL; U-jatkokirje SM2017-00197, 24.5.2017

Asia
OSA; Hallintovaliokunnan kuuleminen 31.5.2017 klo 11:45; asia Euroopan matkustajatieto- ja lupajärjestelmä (U 3/2017 vp)

Sisäministeriön rajavartio-osasto lausuu komission ehdotuksesta Euroopan matkustajatieto- ja lupajärjestelmäksi seuraavaa:

ETIAS-järjestelmä on viisumivapaiden kolmansien maiden kansalaisille tarkoitettu ennakkorekisteröitymisjärjestelmä. Järjestelmän tavoitteena on parantaa viisumivapaiden kolmansien maiden kansalaisten tarkastuksia mahdollistamalla turvallisuusuhkiin, laittomaan maahantuloon ja kansanterveydellisiin uhkiin liittyvä tiedon kerääminen ennakolta. Näin pyritään myös tehostamaan terrorismin torjuntaa ja etsintäkuulutettujen paljastamista. ETIAS-järjestelmän tarkoituksena on myötävaikuttaa korkean turvallisuuden tason säilyttämiseen, laittoman maahantulon estämiseen ja kansanterveydellisiltä uhkilta suojautumiseen. ETIAS-järjestelmällä pyrittäisiin estämään ei-toivottujen henkilöiden saapuminen EU:n ulkorajoille. Näin voitaisiin vähentää myös liikenteenharjoittajille aiheutuvia kustannuksia sellaisten henkilöiden takaisin kuljettamiseksi, joiden maahantuloedellytykset eivät ole kunnossa. Liikenteenharjoittajan tulisi tarkastaa onko henkilöllä ETIAS-lupaa vai ei.

Komission esitykseen on tehty neuvoston työryhmäkäsittelyn aikana seuraavia muutoksia:

- lisätty synergiamahdollisuuksia erityisesti kehitteillä olevan Euroopan unionin rajanylitystietojärjestelmän (Entry-Exit System, EES) kanssa
- kehitetty järjestelmän mahdollistamaa tukea rajatarkastuksille
- parannettu rajavartijoiden mahdollisuutta hyödyntää ETIAS-tietoja
- kirjattu selkeästi, että haastattelu konsulaateissa on lupahakemuksesta vastuussa olevalle jäsenmaalle annettu poikkeusmahdollisuus
- ETIAS-hakemuksen yhteydessä kysyttäviä rikostaustatietoja on rajattu henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuusvaatimuksen täyttymisen varmistamiseksi
- ETIAS -hakemuksen yhteydessä kysyttävät muut tartuntataudit ja tarttuvat loistaudit on määritelty täsmällisemmin henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuusvaatimuksen täyttymisen takaamiseksi
- ETIAS:n tuottamaa operatiivista lisäarvoa on kyetty kehittämään
- kehitteillä olevien järjestelmien toimeenpanossa on priorisoitu EES-järjestelmää
- järjestelmän vaikutusten arviointitarvetta maarajojen rajanylityspaikkojen rajatarkastusprosessiin on korostettu
- ETIAS-lupa on määritetty maksulliseksi 12 vuotta täyttäneiltä (aikaisempi ikäraja 18 vuotta)

Rajavartio-osasto pitää hyvänä, että Suomen tärkeänä pitämiä asioita, erityisesti ETIAS:n ja EES:n (Entry Exit System, Euroopan unionin rajanylitystietojärjestelmä) synergiaetuja on saatu edistettyä neuvotteluissa. Järjestelmän käyttötarkoituksen tukemiseksi ETIAS-tietojen säilytysajan tulisi olla yhdenmukainen EES-järjestelmän tietojen säilytysajan kanssa. Suomi tavoittelee parhaillaan

käytävissä EES-neuvotteluissa EES:n tietojen ehdotettua viittä vuotta olennaisesti lyhyempää säilytysaikaa.

Komission asetusehdotus ei sisältänyt mahdollisuutta luovuttaa ETIAS:n tietoja kolmansille maille, mutta neuvoston ETIAS-kompromissiteksti sisältää tietojen luovuttamismahdollisuuden liittyen henkilöiden palauttamiseen tai poikkeustapauksissa terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjuntaan. Kyseessä on tarkasti rajattu poikkeus pääsääntöisestä tietojen luovuttamiskiellosta. Neuvotteluissa pyritään edelleen EES-neuvottelujen mukaisesti saavuttamaan nimenomainen kielto tietojen luovuttamisesta kolmansille maille.

Rajavartio-osasto katsoo, että ETIAS-lupahakemuksen tulisi sisältää enemmän Schengenin rajasäännöstössä määritettyjä maahanpääsyn edellytysten selvittämiseen liittyviä kysymyksiä. Näistä keskeisiä ovat matkan tarkoituksen ja rahavarojen sekä oleskelun suunnitellun keston sisällyttäminen. Matkan tarkoitus on tärkeä tieto sen selvittämiseksi, kuuluuko henkilö ETIAS-lupaan oikeutettujen henkilöiden piiriin. On tärkeää pyrkiä selvittämään jo luvan myöntövaiheessa, ettei henkilön aikomuksena ole esimerkiksi työskentely tai pitkäaikainen oleskelu jäsenmaissa. Matkustajan kansallisuudesta, matkan tarkoituksesta ja matkan kestosta muodostuu kokonaisuus, jonka perusteella voidaan päättää kuuluuko henkilö ETIAS-luvan piiriin vai tuleeko hänet ohjata kansalliseen viisumi- tai oleskelulupaprosessiin. Matkan tarkoitus, rahavarat ja oleskelun suunniteltu kesto tulee tarkastaa Schengenin rajasäännöstön velvoittamana jo tällä hetkellä jokaisen rajatarkastuksen yhteydessä. Matkustajan kannalta rajalla tapahtuva pääsyn epääminen on erittäin huono vaihtoehto, jos se olisi voitu välttää laajentamalla ETIAS-lupahakemuksessa esitettäviä kysymyksiä. Näitä seikkoja pyritään edistämään jatkoneuvottelujen aikana.

Rajavartio-osasto katsoo, että kokonaisetu huomioiden Suomi voi tukea neuvoston yleisnäkemystä.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi